

УДК 929 : [327 : 32-051] (477 : 560) «1929/1935»

Анна Суходолова

e-mail: anna.sukhodolova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6958-1411>

Університет Мармара,
Туреччина, 34722, м. Стамбул кампус Їџозтепе

ПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНИ ТУРЕЦЬКОМУ ЧИТАЧЕВІ У ПРАЦІ ВОЛОДИМИРА МУРСЬКОГО «УКРАЇНА ТА ЇЇ БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ» (1930 Р.)

Володимир Мурський був представником екзильного уряду УНР в Туреччині з 1929⁶⁰ по 1935 рік. На другому році своєї діяльності в Стамбулі вийшла друком його книжка «Україна та її боротьба за незалежність» (1930 р.), якою він презентує Україну турецькому читачеві. Ця праця Мурського побачила світ турецькою мовою і наразі українською не опублікована, що ускладнює аналіз тексту українськими науковцями. З метою усунення цієї прогалини авторкою було здійснено повний переклад її українською мовою.

У праці «Україна та її боротьба за незалежність» міститься 11 розділів⁶¹: Українське питання та Європа; Україна: землі, населення, економічні статки; Історія України. Національна просвіта; Незалежний український уряд (1917-1920); Українська Радянська Республіка; Українська освіта під більшовицьким керівництвом; Українізація і національна політика більшовиків; Соціальна політика більшовиків; Економічна експлуатація України; Епоха терору; Українські емігранти та їхня діяльність. Також є післяслово, список використаних джерел, передмова, написана Джафером Сейдахметом⁶² – лідером кримськотатарської діаспори, та мапа України. Особливої уваги заслуговують також джерела, використані Мурським для підкріплення власних тез.

У першому розділі В. Мурський показує Україну, покинуту напризволяще Європою, яка прагнула не дратувати Росію. При цьому Мурський підкреслює, що імперська політика Росії притаманна не лише більшовикам, для цього використовуючи цитати антибільшовиків Пешехонова та Мілюкова⁶³ з імперським наративом.

У другому та третьому розділах автор коротко описує історію України, доводячи її окремішність. Для цього він посиляється на праці іноземних авторів, таких як Боплан і Мотіель, Робер, Фульє і Гюнтер. Також до іноземних джерел Мурський звертається⁶⁴ в розділі «Економічна експлуатація України», де завдяки ним розповідає про голод на українських землях, спричинений конфіскацією збіжжя Москвою.

⁶⁰ Галузевий державний архів Служби зовнішньої розвідки України. Ф. 1. Спр. 7408, Т. 1 (додаток № 10). Арк. 184.

⁶¹ Mursky V. Ukrayna ve İstiklal Mücahedeleri. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası, 1930. 226 s.

⁶² В українській літературі прізвище пана Джафера зазвичай пишеться як «Сейдамет». Тут використано так, як підписано переднє слово до книжки «України та її боротьба за незалежність».

⁶³ Mursky V. Ukrayna ve İstiklal Mücahedeleri. İstanbul: Cumhuriyet Matbaası, 1930. S. 17.

⁶⁴ Mursky V. Ukrayna ve İstiklal Mücahedeleri. S. 27-28, 31, 160-162.

У розділі про «Незалежний український уряд (1917-1920)» Володимир Мурський демонструє коротку історію незалежності України, повну непорозумінь як всередині країни, так і поза нею; і яка була втрачена у неможливій війні: «Кожен клопоть батьківщини був розтоптаний ворожим чоботом. А тому всюди треба було оборонятися, на всі боки треба було наступати... Хтозна, скільки ще років українському народові до встановлення незалежності і порятунку з російського ярма»⁶⁵.

В наступних розділах, які стосуються перебуванню України під владою більшовиків, наголошується на володінні Україною значними природними ресурсами, які більшовики нещадно експлуатують, винищуючи або русифікуючи українське населення. Для цих розділів Мурський використав цікавий прийом: майже всі свої тези він підкріплював офіційними повідомленнями в найактуальніших комуністичних виданнях останніх років (майже всі джерела датуються 1927-1929 рр.), яким більшовики не могли нічого протиставити. Найширше він використовує комуністичну пресу: газети «Пролетарська правда» (Київ), «Известия», «Красная газета», «Военный вестник», «Правда», «Плановое хозяйство» (Москва), «Комуніст», «Український комуніст», «Вісті» (Харків), повідомлення агенції ТАСС тощо. Також офіційні зведення про перепис населення, зведення з партійних з'їздів, ухвалені бюджети, статистика, опубліковані економічні показники⁶⁶.

Про частковий успіх донесення Володимиром Мурським основних тез свідчать анонси книжки «Україна та її боротьба за незалежність» у найбільших тогочасних газетах Туреччини «Джумхуріет» та «Мілліет». Обидва анонси радять цю книжку своїм читачам. Проте «Джумхуріет» наголошує, що видання надає інформацію про «важливу країну, яка вельми цікавить турків і увесь тюрський світ» і що «Туреччина пролила багато крові на захист України, щоб не дати Росії поглинути навколишні країни і не стати Туреччині страшним сусідом»⁶⁷. У той же час «Мілліет» залишилася глухою до тез Мурського про окремішність України та анонсує книжку як «один із творів, які належить прочитати, щоб розуміти російський світ. [...] А знати Росію – необхідність, яка не потребує додаткових пояснень»⁶⁸.

⁶⁵ Murskiy V. Ukrayna ve İstiklal Mücadeleleri. S. 82-83.

⁶⁶ Murskiy V. Ukrayna ve İstiklal Mücadeleleri. S. 30, 166-167, 174.

⁶⁷ Ukrayna // Cumhuriyet. 1930.20.12.

⁶⁸ Ukrayna // Milliyet. 1930. 22.12.